

اعضای شورای شهر تهران و کارشناسان امداد، ابعاد مختلف آتش سوزی در قلب پایتخت را بررسی کردند

پلاسکو ۱۳۹۵–۱۳۴۱

مهابت جودکی | پلاسکو، نماد تهران مدرن بود که سوخت و بر سر آتش‌نشنان آوار شد و سرزمینی را به عزا نشاند. آواری چنان سنگین که لوذر ها پس از گذشت ۴۸ساعت هنوز از پس کنارزدنش برنیامده‌اند. ۵۴ساله، خود جزوی از بافت تاریخی و درمحاصره چندین ساختمان تاریخی دیگر بود، اما نای استانند و نداشت و چنان فرو ریخت که ساعتی بعد گوگل هم مکثش را روی نقشه به حالت بسته در آورد و تاریخش را به پایان رساند.

پنجشنبه، وقتی جمعیت بزرگی از مردم برای تماشا و عکس‌گرفتن به منطقه ۱۲ تهران آمدند، جز این‌که عملیات امدادرسانی را کند کردند، پایشان به موزه آبگینه هم باز شد و یگان حفاظت میراث تهران به وضع آماده‌باش کامل درآمد تا فضای متنسج را آرام و بافت تاریخی و موزه‌ها را حفاظت کند. مسئولان می‌گویند؛ خسارت بافت تاریخی مجاور ساختمان پلاسکو تا پایان امدادرسانی و بازگشایی مسیر امکان‌پذیر نیست، اما یگان همچنان در آماده‌باش است.

آوارشدن یادگار تهران مدرن، هراس تکرار فاجعه را در دل‌ها انداخته است که می‌داند بافت بست و ناپین کشفی تهران که بار جمعی بالای به دوش می‌کشد، بار دیگر بسوزد و جان مردم را بگیرد. کارشناسان و دست‌اندرکاران میراث فرهنگی شهر که پیش از این هم سستی بافت تاریخی منطقه ۱۲ را گوشزد کرده بودند، می‌گویند ساختمان‌های مشابه در این منطقه بسیار است و باید برای ایمن کردن آنها شتاب کرد.

پلاسکواسمحتمال تکرار تاریخ

اسکندر مختاری طالقانی، از کار شناسان پیشکسوت حوزه میراث فرهنگی و معاون مسابق میراث فرهنگی تهران که معتقد است، تمرکز تجارت در مرکز تاریخی و فرسوده تهران، منطقه ۱۲ را خطرناک‌تر کرده است، به «شهروند» می‌گوید: «اینچه از ساختمان‌ها مهم‌تر است، جان‌انسان‌هاست. من عمیقاً برای آتش‌نشانی‌ای که به هوای نجات جان مردم، در ایمن آوار و آتش گیر افتادند، متأسرم اما باید بدانیم که ممکن است باز این اتفاق تکرار شود و ساختمان آلومینیوم‌پیکی از ناپاست.»

او اشاره به این‌که اکنون بخش بزرگی از منطقه تاریخی انبار کلا شده که اغلب آتش‌آزمه هستند، لاهزار را مثال می‌زند که به انبار بزرگی از وسایل برقی شده و هر آن ممکن است اتفاقی در آن بیفتند. «بافت بازار شرایط بدتری دارد، چون در مقایسه با پلاسکو که در خیابان بود، (در صورت بروز حادثه‌ای به این گستردگی) امکان حضور خودروهای نجات‌بخش را هم ندارد؛ برای همین از حالا باید تجهیزش کرد.»

مدیر مسابق پایگاه محور فرهنگی شورای تهران، ساجد مسلمان آلومینیوم را هم مثال می‌زند: «بعد از پلاسکو، آلومینیوم دومین مرکز تجاری تهران است که در دست شرایط شبیه پلاسکو را دارد و در نزدیکی آن واقع شده این ساختمان هم ایمن نیست، مواد قابل اشتعال در آن انبار شده، بار وارده بر آن زیاد است و ترس ما این است

از خوانین گیلان که دوره‌ای نماینده مجلس شورای ملی بود. دیگری مدرسه ژاندارک است که در شمال غرب این ساختمان و تقریباً در فاصله ۴۰۰متر آن قرار گرفته است. عمارت مشیرالدوله پیرنیا هم هست.»

او با اشاره به این‌که اکنون بخش بزرگی از منطقه تاریخی انبار کلا شده که اغلب آتش‌آزمه هستند، لاهزار را مثال می‌زند که به انبار بزرگی از وسایل برقی شده و هر آن ممکن است اتفاقی در آن بیفتند. «بافت بازار شرایط بدتری دارد، چون در مقایسه با پلاسکو که در خیابان بود، (در صورت بروز حادثه‌ای به این گستردگی) امکان حضور خودروهای نجات‌بخش را هم ندارد؛ برای همین از حالا باید تجهیزش کرد.»

ساجد مسلمان پایگاه محور فرهنگی شورای تهران،

مدیر مسابق پایگاه محور فرهنگی شورای تهران، ساجد مسلمان آلومینیوم را هم مثال می‌زند: «بعد از پلاسکو، آلومینیوم دومین مرکز تجاری تهران است که در دست شرایط شبیه پلاسکو را دارد و در نزدیکی آن واقع شده این ساختمان هم ایمن نیست، مواد قابل اشتعال در آن انبار شده، بار وارده بر آن زیاد است و ترس ما این است

که فاجعه در آن تکرار شود. منطقه تاریخی و فرسوده، محل نگهداری مواد اشتعال‌زا نیست.» او معتقد است: این مناطق در مقابل هر نوع مخاطر های از جمله آتش‌سوزی و زلزله ناپین است و آرزوی مند که کاش این فاجعه درس عبرتی باشد و بعد از این برای ایمن کردن مرکز تاریخی انبار کلا شند.

این مدرس دانشگاه ادامه می‌دهد: «بر خورد با مجموعه‌های تجاری از این دست، اگر چه به ظاهر برخورد با حقوق خصوصی است، اما وقتی معاز‌های از بالا تا پایین پارچه انبار کرده و تجهیزات اطفای حریق ندارد، حقوق عمومی‌راه خط انداخته است.»

نخستین نیروی امداد، آخرین بار نیست

«غم عزیزان آتش‌نشان غم‌هزیر است و خسارت‌های مالی هم فراوان. در کنار اینها احساس می‌کنم از ناپودی این نماد تهران مدرن هم خسارت بسیاری دیدیم. پلاسکو نماد نردن نوسازی و مدرن‌زاسیون تهران بود و ارزش‌های خاصی داشت.» احمد حکیمی‌پور، عضو شورای شهر تهران به «شهروند» چنین می‌گوید و از تکرار حوادث

پنجشنبه، وقتی جمعیت بزرگی از مردم برای تماشا و عکس‌گرفتن به منطقه ۱۲ تهران آمدند، جز این‌که عملیات امدادرسانی را کند کردند، پایشان به موزه آبگینه هم باز شد و یگان حفاظت میراث تهران به وضع آماده‌باش کامل درآمد تا فضای متنسج را آرام و بافت تاریخی و موزه‌ها را حفاظت کند. مسئولان می‌گویند؛ خسارت بافت تاریخی مجاور ساختمان پلاسکو تا پایان امدادرسانی و بازگشایی مسیر امکان‌پذیر نیست، اما یگان همچنان در آماده‌باش است.

آوارشدن یادگار تهران مدرن، هراس تکرار فاجعه را در دل‌ها انداخته است که می‌داند بافت بست و ناپین کشفی تهران که بار جمعی بالای به دوش می‌کشد، بار دیگر بسوزد و جان مردم را بگیرد. کارشناسان و دست‌اندرکاران میراث فرهنگی شهر که پیش از این هم سستی بافت تاریخی منطقه ۱۲ را گوشزد کرده بودند، می‌گویند ساختمان‌های مشابه در این منطقه بسیار است و باید برای ایمن کردن مرکز تاریخی انبار کلا شند.

او اشاره به این‌که اکنون بخش بزرگی از منطقه تاریخی انبار کلا شده که اغلب آتش‌آزمه هستند، لاهزار را مثال می‌زند که به انبار بزرگی از وسایل برقی شده و هر آن ممکن است اتفاقی در آن بیفتند. «بافت بازار شرایط بدتری دارد، چون در مقایسه با پلاسکو که در خیابان بود، (در صورت بروز حادثه‌ای به این گستردگی) امکان حضور خودروهای نجات‌بخش را هم ندارد؛ برای همین از حالا باید تجهیزش کرد.»

زهرا جعفرزاده | پلاسکو تمام‌شده، ساختمان ۱۵ طبقه‌ای که یک‌ساعت مانده به ظهر پنجشنبه، فرو ریخت و داغ را به دل خیلی‌ها گذاشت. چه آنها که جانشان را گناشتند و چه آنها که مالشان. عکس‌های امدادرسانی که منتشر شد، خیلی به دستگ‌ها و تجهیزات امدادی که در این حادثه استفاده‌می‌شد، ایراد گرفتند، بعضی گفتند تجهیزات ابتدایی است، گفتند بپله‌ها کوتاه بود، گفتند وسایل فرسوده است. حتی خبر رسید که یکی از آتش‌نشان‌ها در اعتراض به این وضعیت، به مرتضی طلایی، نایب‌رئیس شورای شهر تهران که برای بازدید از محل حادثه رفته بود، گفت که: «بول‌بهدیدت تجهیزات بخیرم؟»

سازمان آتش‌نشانی اگر از تجهیزات چیزی نگذاشت، درحادثه پلاسکو اما به اندازه کافی جانش را گذاشت. جان مأمورانی که تا لحظه تنظیم این خبر، یک نفرشان شهید شده و جنازه دوفتر دیگرشان، زیر آوار شناسایی شده و تکلیف ۲۰، ۲۰۲نفر دیگر هنوز مبهم است. حالا همه انهایی که دیروز بر سر حادثه رفتند، امدادرسانی و ورود سازمان‌های مختلف را دیدند، بر این موضوع متفق القول‌اند که: «تهران آمادگی مقابله با بحران را ندارد.» این‌که تهران چقدر برای امدادرسانی در حوادث مشابه پلاسکو آمادگی دارد؟ این‌که چقدر تجهیزات امدادی ما متناسب با شهر پر حادثه‌ای مثل تهران است و سازمان‌های امدادی چقدر برای ورود به این حوادث آماده‌اند؟ اینها سوال‌هایی بود که با داوود براتی، معاون سابق پیشگیری از سازمان آتش‌نشانی مطرح شد. او در گفت‌وگو با «شهروند» در این باره توضیح داد.

۱۲ بارها حادثه اتفاق افتاده، بازار چندین بار آتش گرفته و همه آتش‌سوزی که ۲۹ دی ۹۲ در جمهوری اتفاق افتاد را یادشان هستت. این اتفاقات در زندگی شهری اجتناب‌ناپذیر است، اما باید پیشگیری کنیم تا با کمترین هزینه جانی و مالی به پایان برسد.»

او خطر را در بافت مرکزی تهران که هم از لحاظ تاریخی هم از شمند است و هم قلب تپنده اقتصاد ایران به شمار می‌آید، پررنگ‌تر می‌داند: «باید ضوابط شهرسازی در ساخت‌وسازهای جدید پیشگیری‌های لازم و استاندارد ایمنی، درساختن‌های قدیمی رعایت‌شود. این تکلیفی قانونی است. مسئولان این کار مدیریت شهری است و بعد از این باید بدون هیچ‌انقضای قانون را اجرا کنند.»

او به وظیفه شعور امداد اشاره می‌کند: «تکلیف ما این نیست که فقط تذکر دهیم ایمن‌سازی کنید، بلکه ضروری است پیگیری کنیم و بلافاصله بعد از یک پاسخ مالدن تذکر محدودیت بگذاریم، نه این‌که ورایش کنیم تا ۱۷۰طبقه‌روی آتش‌نشانان بریزد.»

ببینید، بحث ایمنی، یک بحث حاکمیتی و ملی است، ما نمی‌توانیم بگوییم که تنها شهرداری یا تنها آتش‌نشانی موظف به تجهیز و تمهید امکانات پیشرفته شهری است. موضوع ایمنی، نیازمند متولی اصلی است، باید به صورت اصولی، هدایت ملی شود و زیرساخت‌های آن با توجه به قوانینی که وجود دارد،

به‌روز شود. باید دید که درحادث، کدام بخش متولی است. ما به شدت نیازمند یک سازمان متولی مسئول است. لازم است که آتش‌نشانی‌ها و سایر سازمان‌های مرتبط با ایمنی، خبلی قدیمی است، این همه تحول و تغییرات در بخش ساختمان‌سازی رخ داده و ساختمان‌ها از رفاع پیدا کرده، اما قوانین و مقررات ما در این بخش با وجود ناقص بودن به درستی اجرا نمی‌شود و نظارت‌ها و کنترل‌های لازم صورت نمی‌گیرد. این نشان دهنده سردرگمی، پراکندگی و بی‌نظمی است.

پس از حادثه پلاسکو، به نظر شما شیوه ورود نیروهای آتش‌نشانی و تجهیزاتی که همراه داشتند، قابل قبول بود؟

ببینید، بارها به ما آموزش داده‌اند، درساختن‌ای که در معرض تخریب است و ریسک آن هم بالاست و به دلیل شرایط سازی و ساختاری نمی‌شود به آن اعتماد کرد، هر چقدر هم که ساختمان ارزش داشته باشد، نیروهای آتش‌نشانی باید از بیرون، حادثه و آتشی که شعله‌ور شده را هدایت کنند، اما از آنجایی که امکان‌ات اطفایی از ارتفاع، مانند بالگرد وجود ندارد و افراد زیادی در داخل ساختمان، نگران سرمایه‌هایشان می‌کند چون هر کدام دستورات جدیدی می‌دهند و فرماندهی بحران دچار چنددستگتی می‌شود. حضور شهردار هم در محل به این دلیل است که ایشان در حال حاضر مدیریت بحران این ماجرا را برعهده دارد و این موضوع جای انتقاد ندارد اما

شنبه ۲ بهمن ۱۳۹۵ | سال چهارم | شماره ۱۰۴۴ | **شهروند** | ۱۷

در مدیریت هستیم گرفتار بحران

اولیه، آتش را محدود کند و نیروهای آتش‌نشانی برای اقدامات تکمیلی وارد عمل شوند. درحالی‌که براساس استانداردهای عملیاتی، نیروهای آتش‌نشانی یا نباید وارد ساختمان می‌شوند یا کمترین نیرو را وارد می‌کنند، اگر آتش‌نشانی به شکل منطقی عمل می‌کرد و متناسب با تجهیزات و شرایط هر مخاطره ساختمان، عملیاتش را انجام می‌داد، آن وقت همه انتقاد می‌کردند که چرا چنین کردند و چرا وارد ساختمان نشدند

درست است، حالا با همه این توضیحات، وضع ایمنی ساختمان‌های مشابه را چطور می‌بینید؟

نخستین فاکتوری که در ساختمان‌سازی باید مورد توجه قرار گیرد، ایمنی است، ما اینها را در تئوری‌ها داریم اما در عمل شاهد آن نیستیم. مهم‌ترین مشکلی که ما داریم، این است که ایمنی در اولویت قرار نمی‌گیرد.

تجهیزات امدادی ما متناسب با شهری ماوند تهران‌ک‌ه اینهمه ساختمان‌فر فرسوده‌دار، است؟

ما از نظر تجهیزات با استانداردها فاصله زیادی داریم، اما فاصله ایمنی ساختمان‌های ما با استانداردها خیلی بیشتر است. تأسیسات و امکانات ایمنی در ساختمان‌های تجاری و مسکن با استانداردها فاصله دارد، زمانی که من معاون پیشگیری سازمان آتش‌نشانی بودم، تعداد زیادی از ساختمان‌ها بر خطر را در لیست سیاه قرار داده بودم و به آنها پایان کار نمی‌دادمی. بعد آمدند به ما گفتند که نباید این قدر مطرح شد. او در گفت‌وگو با «شهروند» در این باره توضیح داد.

پس از انتشار تصاویری از روند امدادرسانی به حادثه پلاسکو، انتقادهایی به سیستم تجهیزات امدادی وارد شد، برخی اعلام کردند که این تجهیزات، ابتدایی بوده و متناسب با حادثه نیست. شما به‌عنوان کسی که بیش از ۲۵سال در سازمان آتش‌نشانی فعالیت کرده‌اید، وضع در سازمان آتش‌نشانی فعالیت کرده‌اید، وضع در تجهیزات امدادی را چگونه می‌بینید؟

از نظر تجهیزات امدادی، سازمان آتش‌نشانی نسبت به سال‌های قبل، رشد خیلی خوبی داشته و از نظر کیفی و کمی، ارتقا پیدا کرده اما اگر نگاهمان به استانداردهای جهانی و شرایط خاص تهران باشد که ساختمان‌های بلند تجاری ملو از مواد قابل اشتعال استفاده می‌کنند، نواقص و کمبودهای بسیار است. برای سازه و ساختار ساختمانی ضعیف و نواقص پایه‌یاسازی از قبیل نبود سیستم‌های ایمنی و تدافعی است، باید بگوییم که هنوز با سطح مطلوب فاصله داریم.

موانعی که بر سر راه تکمیل تجهیزات امدادی وجود دارد، چیست؟

ببینید، بحث ایمنی، یک بحث حاکمیتی و ملی است، ما نمی‌توانیم بگوییم که تنها شهرداری یا تنها آتش‌نشانی موظف به تجهیز و تمهید امکانات پیشرفته شهری است. موضوع ایمنی، نیازمند متولی اصلی است، باید به صورت اصولی، هدایت ملی شود و زیرساخت‌های آن با توجه به قوانینی که وجود دارد،

به‌روز شود. باید دید که درحادث، کدام بخش متولی است. ما به شدت نیازمند یک سازمان متولی مسئول است. لازم است که آتش‌نشانی‌ها و سایر سازمان‌های مرتبط با ایمنی، خبلی قدیمی است، این همه تحول و تغییرات در بخش ساختمان‌سازی رخ داده و ساختمان‌ها از رفاع پیدا کرده، اما قوانین و مقررات ما در این بخش با وجود ناقص بودن به درستی اجرا نمی‌شود و نظارت‌ها و کنترل‌های لازم صورت نمی‌گیرد. این نشان دهنده سردرگمی، پراکندگی و بی‌نظمی است.

پس از حادثه پلاسکو، به نظر شما شیوه ورود نیروهای آتش‌نشانی و تجهیزاتی که همراه داشتند، قابل قبول بود؟

ببینید، بارها به ما آموزش داده‌اند، درساختن‌ای که در معرض تخریب است و ریسک آن هم بالاست و به دلیل شرایط سازی و ساختاری نمی‌شود به آن اعتماد کرد، هر چقدر هم که ساختمان ارزش داشته باشد، نیروهای آتش‌نشانی باید از بیرون، حادثه و آتشی که شعله‌ور شده را هدایت کنند، اما از آنجایی که امکان‌ات اطفایی از ارتفاع، مانند بالگرد وجود ندارد و افراد زیادی در داخل ساختمان، نگران سرمایه‌هایشان می‌کند چون هر کدام دستورات جدیدی می‌دهند و فرماندهی بحران دچار چنددستگتی می‌شود. حضور شهردار هم در محل به این دلیل است که ایشان در حال حاضر مدیریت بحران این ماجرا را برعهده دارد و این موضوع جای انتقاد ندارد اما

اولیه، آتش را محدود کند و نیروهای آتش‌نشانی برای اقدامات تکمیلی وارد عمل شوند. درحالی‌که براساس استانداردهای عملیاتی، نیروهای آتش‌نشانی یا نباید وارد ساختمان می‌شوند یا کمترین نیرو را وارد می‌کنند، اگر آتش‌نشانی به شکل منطقی عمل می‌کرد و متناسب با تجهیزات و شرایط هر مخاطره ساختمان، عملیاتش را انجام می‌داد، آن وقت همه انتقاد می‌کردند که چرا چنین کردند و چرا وارد ساختمان نشدند

درست است، حالا با همه این توضیحات، وضع ایمنی ساختمان‌های مشابه را چطور می‌بینید؟

ما از نظر تجهیزات امدادی، سازمان آتش‌نشانی نسبت به سال‌های قبل، رشد خیلی خوبی داشته و از نظر کیفی و کمی، ارتقا پیدا کرده اما اگر نگاهمان به استانداردهای جهانی و شرایط خاص تهران باشد که ساختمان‌های بلند تجاری ملو از مواد قابل اشتعال استفاده می‌کنند، نواقص و کمبودهای بسیار است. برای سازه و ساختار ساختمانی ضعیف و نواقص پایه‌یاسازی از قبیل نبود سیستم‌های ایمنی و تدافعی است، باید بگوییم که هنوز با سطح مطلوب فاصله داریم.

اولیها، آتش را محدود کند و نیروهای آتش‌نشانی برای اقدامات تکمیلی وارد عمل شوند. درحالی‌که براساس استانداردهای عملیاتی، نیروهای آتش‌نشانی یا نباید وارد ساختمان می‌شوند یا کمترین نیرو را وارد می‌کنند، اگر آتش‌نشانی به شکل منطقی عمل می‌کرد و متناسب با تجهیزات و شرایط هر مخاطره ساختمان، عملیاتش را انجام می‌داد، آن وقت همه انتقاد می‌کردند که چرا چنین کردند و چرا وارد ساختمان نشدند

درست است، حالا با همه این توضیحات، وضع ایمنی ساختمان‌های مشابه را چطور می‌بینید؟

ما از نظر تجهیزات امدادی، سازمان آتش‌نشانی نسبت به سال‌های قبل، رشد خیلی خوبی داشته و از نظر کیفی و کمی، ارتقا پیدا کرده اما اگر نگاهمان به استانداردهای جهانی و شرایط خاص تهران باشد که ساختمان‌های بلند تجاری ملو از مواد قابل اشتعال استفاده می‌کنند، نواقص و کمبودهای بسیار است. برای سازه و ساختار ساختمانی ضعیف و نواقص پایه‌یاسازی از قبیل نبود سیستم‌های ایمنی و تدافعی است، باید بگوییم که هنوز با سطح مطلوب فاصله داریم.